

Bezrobocie

Sebastian Jakubiec, Ignatianum 2008
na podstawie „Pedagogika społeczna”
T. Pilch, I. Leparczyk

Bezrobocie jest kwestią społeczną, lecz zanim przejdę do charakteryzowania czym jest kwestia społeczna, zdefiniuję samo zjawisko.

Bezrobocie jest sytuacją braku zatrudnienia, przez osoby w pełni zdolne do jej podjęcia (nawet w ograniczonym wymiarze godzin) a tej pracy nie posiadające. Część źródeł podkreśla konieczność wykazywania chęci, przez osoby bezrobotne, podjęcia pracy. Z definicji tej, wyłączone są osoby uznane za prowadzących rolnictwo indywidualne. Za osobę bezrobotną w polskim prawodawstwie uznaje się osobę, która:

1. ukończyła 18 lat, z wyjątkiem młodocianych absolwentów,
2. kobieta nie ukończyła 60 lat, a mężczyzna 65 lat,
3. nie nabyła prawa do emerytury, renty inwalidzkiej,
4. nie jest właścicielem lub posiadaczem nieruchomości rolnej o powierzchni pow. 2 ha przeliczeniowych,
5. nie jest osobą niepełnosprawną, której stan zdrowia nie pozwala na podjęcie zatrudnienia nawet w połowie wymiaru czasu pracy,
6. nie jest osobą tymczasowo aresztowaną i nie odbywa kary pozbawienia wolności,
7. nie uzyskuje miesięcznie dochodu w wysokości przekraczającej połowę najniższego wynagrodzenia,
8. nie pobiera, zasiłku stałego, stałego wyrównawczego, gwarantowanego zasiłku okresowego lub renty socjalnej.

Jak podaje Jolanta Pilch w swoim artykule, bezrobocie jest kwestią społeczną, gdyż spełnia pewne cechy, które nie były dostrzegalne za czasów głębokiego socjalizmu.

Kwestie społeczne cechuje:

1. dotyka większych grup społecznych
2. odbieranie przez społeczeństwo jako niesprawiedliwość
3. zakłócanie rozwoju osobowego
4. niepokój i wzburzenie osób, które dotyka
5. powoduje napięcia społeczne.

Miarę problemu jest specjalny wskaźnik – stopa bezrobocia. Stopa bezrobocia jest ilorazem bezrobotnych podzielonym przez aktywnych zawodowo w danej kategorii ludności. Aktywni zawodowo definiowani są przez GUS jako osoby pracujące plus osoby poszukujące pracy plus bezrobotni plus niepełnosprawni (z możliwością zatrudnienia w niektórych zawodach). Natomiast do aktywnych zawodowo cywili nie wlicza się pracowników: wojska, policji oraz służb ochrony państwa.

Samo zjawisko bezrobocia ujawniło się – a nie powstało, tuż po zmianach ustrojowych jakie zaszły w naszym kraju po 1989 roku. Zniknął bowiem narzucany przez państwo przymus czy obowiązek pracy. Wiele osób straciło dotychczasowe zatrudnienie. W roku 1990r stopa bezrobocia wynosiła ledwie ponad 6%, co w specjalistów jest dopuszczalną granicą. Trzy lata później wyniosła ona już jednak dwukrotnie więcej (ponad 13,5%), by rok później osiągnąć stan krytyczny prawie 17 procent. Te dane oczywiście nie ujawniają zjawiska zwanego bezrobociem ukrytym.

Nie osiągnięto wprawdzie wtedy specyficznego stanu, który znawcy tematu określają tak:

„Otóż okazuje się że po osiągnięciu pewnego poziomu bezrobocia trudno jest je zmniejszyć. Zjawisko to nazywa się histerezą.”¹

Jak czytamy w artykule, najwięcej osób bez pracy było w w wieku 18-24 lata.

Co kształtuje bezrobocie

Istnieje wiele czynników kształtujących bezrobocie. Niektóre są ciągłe, inne miejscowe i jednokrotne – jak np. zmiana ustroju. Jednak te jednokrotne bywają o wiele dotkliwsze w działaniu na całą infrastrukturę – polityczną, społeczną i także ekonomiczną. Upadek poprzedniego nurtu ustrojowego spowodował zachwianie handlu z krajami radzieckimi i poradzieckimi. Dopuszczono również do marginalizacji produkcji krajowej na rzecz importu z zagranicy, co doprowadziło do upadku wielu przedsiębiorstw na skutek braku konkurencyjności z o wiele tańszymi kontrahentami z poza kraju. (doszukując się przyczyn można wskazać chociażby na skomplikowany system podatkowy, utrudnienia administracyjne i mało przyjazne wtedy dla przedsiębiorców państwo).

Dzisiejszym aspektem wpływającym na stopę bezrobocia jest oczywiście bardzo ważny postęp techniczny, roboty i linie produkcyjne wypierają pracownika fizycznego, ograniczając ich liczbę do niezbędnego minimum. Jak mówi źródło kraje zachodnie mają mniejszy z tym problem, ze względu na o wiele większy i lepszy poziom kształcenia ogólnego, a nie jak w Polsce, w której przyjęto pewnego czasu model zawodowy.

Bezrobocie w aspekcie psychologicznym

- Faza 1 Antycypacja bezrobocia –
pobudzenie, zmiany nastroju, labilność emocjonalna;
- Faza 2 Szok po utracie pracy –
poczucie klęski, krzywdy, upokorzenie, lęk przed przyszłością, przygnębienie;
- Faza 3 Wchodzenie w sytuację bezrobocia i optymizm –
efekt urlopu, traktowanie sytuacji jako przejściowej, aktywność, wiara w sukces;
- Faza 4 Pesymizm i rezygnacja –
negatywne reakcje emocjonalne, problemy zdrowotne i finansowe;
- Faza 5 Fatalizm i apatia, dopasowanie do sytuacji –
poczucie beznadziei, dążenie do izolacji społecznej, redukcja oczekiwań życiowych, zainteresowań.

Bezrobocie nie dotyka jednak tylko samego bezrobotnego. Uwidacznia się na całym jego otoczeniu, a najbardziej na rodzinie. Nie bez echa pozostaje również na całym środowisku, pociągając za sobą duże środki z budżetu państwa na zasiłki.

Jak pisze autorka bezrobotny zubaża finansowo państwo w dwojaki sposób – otrzymuje zasiłek, ale też nie zarabiając nie dokonuje żadnych płatności podatkowych.

Badania specjalistów podkreślają że bezrobocie wpływa negatywnie na pogorszenie samopoczucia, stanu zdrowia, wzrost tendencji przestępczych, wzrasta wskaźnik rozwodów.

Bezrobocie niekorzystnie wpływa na najważniejszą funkcję rodziny. Powodowane przez to zjawisko niedostatki finansowe zubażają funkcję konsumpcyjną rodziny, oraz negatywnie oddziałują na funkcję opiekuńczo wychowawczą. Degradacji podlega również stan emocjonalny i socjalizacyjny rodziny, a z ciągłego zagrożenia przychodów finansowych rodziny nie wspomagają prokreacji i dalszego rozwoju rodziny.

¹ Pedagogika Społeczna, pod red. T. Pilch i J. Leparczyk, Bezrobocie – nowa kwestia społeczna

Stopa bezrobocia stan na 31 października 2008 to 8,8% dla Polski, przy czym najwięcej bo 15,5% stwierdzono w Warmińsko-Mazurskim, a najmniej w Wielkopolskim, poniżej 6%. Województwo małopolskie pod tym względem plasuje się w dobrej pozycji – stopą ok. 7%.